

KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA

Juridiskais pamats nepieciešamībai pēc efektīvas komunikācijas atrodams Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kas nodrošina visiem pilsoņiem tiesības būt informētiem par Eiropas jautājumiem. ES iestādes ir izstrādājušas vairākus rīkus un pakalpojumus, lai uzturētu komunikāciju ar sabiedrību un to informētu. Eiropas pilsoņu iniciatīva kopš tās oficiālas uzsākšanas 2012. gadā ļauj pilsoņiem tiešāk iesaistīties jaunu tiesību aktu veidošanā un Eiropas jautājumos.

JURIDISKAIS PAMATS

Līgumos nav iekļauta neviena īpaša nodaļa vai pants attiecībā uz komunikācijas politiku. Tomēr Eiropas Savienības Pamattiesību hartai, kas kļuva saistoša līdz ar Lisabonas līgumu, ir tāds pats juridiskais statuss kā ES Līgumiem. Tā saziņā ar plašāku sabiedrību kopumā paredz visām ES iestādēm vienotu sistēmu Savienības sasniegumu sasaistei ar ES pamatvērtībām^[1]. Attiecīgie panti Hartā ir 11. pants (tiesības uz informāciju un vārda brīvību, kā arī plašsaziņas līdzekļu brīvība un plurālisms), 41. pants (tiesības tikt uzklautiem un tiesības piekļūt ar sevi saistītiem dokumentiem), 42. pants (tiesības piekļūt Eiropas Savienības iestāžu dokumentiem) un 44. pants (tiesības iesniegt lūgumrakstus). Tā kā Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) nav atsevišķa juridiskā pamata, īstenojot jebkādus pasākumus komunikācijas politikas jomā ES līmenī, ir nepieciešams atsaukties uz LESD 352. pantu^[2].

MĒRĶI

ES ir atbildīga par tās lēmumu un pasākumu paziņošanu ES iedzīvotājiem un citām ieinteresētajām personām. ES iestādēm ir īpašs personāls un īpašs budžets, lai nodrošinātu, ka informācija par ES ir viegli pieejama valodā, kuru iedzīvotāji saprot. Izmantotie sakaru līdzekļi ir tīmekļa vietnes, sociālie plašsaziņas līdzekļi, apmeklētāju uzņemšana, sadarbības un vietējie biroji visās ES valstīs, kā arī īpaši dienesti, kuri strādā ar plašsaziņas līdzekļiem. Ja iedzīvotāji nevar rast atbildi uz saviem jautājumiem, izmantojot šos kanālus, pastāv arī kontaktpunkti (piemēram, [EuropeDirect](#) un [Ask EP](#)), kuriem iedzīvotāji var rakstīt vai zvanīt, lai saņemtu vajadzīgās atbildes.

Ar skaidras informācijas starpniecību ES pilsoņi labāk spēj īstenot savas tiesības piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē, kurā lēmumu pieņemšana ir paredzēta

[1]Skatīt [OV C 83, 30.3.2010., 389. lpp.](#)

[2]Skatīt Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidēto versiju ([OV C 115, 9.5.2008., 199. lpp.](#))

cik vien iespējams atklāta un tuvināta pilsoņiem, ievērojot plurālisma, līdzdalības, atklātības un pārredzamības principus.

Kopš 2005. gada Komisija ir iesniegusi daudzus dokumentus par komunikācijas politiku. Tie apliecina šīs politikas augsto līmeni, pamatojoties uz trim principiem:

- uzklaustīt sabiedrību un ņemt vērā tās uzskatus un intereses;
- izskaidrot, kā Eiropas Savienības politika ietekmē iedzīvotāju ikdienas dzīvi;
- sazināties ar cilvēkiem vietējā līmenī, uzrunājot viņus valsts vai vietējā līmeņa vidē ar viņu iecienītāko plašsaziņas līdzekļu palīdzību.

Ž.-K. Junkera Komisijas pilnvaru laikā Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāts ir kļuvis par prezidentūras dienestu, kas strādā pie šāda galvenā mērķa: “Iedzīvotāji uzskata, ka ES strādā, lai uzlabotu viņu dzīvi, un iesaistās ES notiekošajā. Viņi uzskata, ka viņu paustās bažas ir ņemtas vērā Eiropas lēmumu pieņemšanas procesā, un viņi zina savas tiesības ES”.

Gatavojoties Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2019. gada maijā, ES iestādes sāka īpašu informācijas kampaņu, lai informētu iedzīvotājus par šīm vēlēšanām un par to, kāpēc gan vēlēšanas, gan viņu balsis ir svarīgas.

SASNIEGUMI

A. Galvenās iniciatīvas (izlases veidā):

- [programma “Eiropa pilsoņiem”](#) (sk. arī zemāk);
- partnerība informācijas sniegšanai par Eiropu (sk. arī zemāk);
- informācijas sniegšana par Eiropu, izmantojot internetu. Pilsoņu iesaistīšana;
- “Debating Europe” – tiešsaistes forums, kurā cilvēki var paust savas bažas lēmumu pieņēmējiem;
- “Europa” tīmekļa vietnes izveide par vienotu “vienas pieturas” vietni visām ES iestādēm un informācijai;
- informācijas sniegšana par Eiropu, izmantojot audiovizuālos līdzekļus, piemēram, Eiropas radio tīklu (<http://www.euranet.eu>), un atbalsts Eiropas lietu atspoguļojumam jaunajās un tradicionālajās audiovizuālajās platformās;
- komunikācijas trūkuma starp ES un tās iedzīvotājiem novēršana, izveidojot efektīvu sadarbību un partnerības.

B. Programma “Eiropa pilsoņiem”

Pēc tam, kad Tamperes (1999) un Nicas (2000) Eiropadomes sanāksmē tika izteikti aicinājumi īstenot atvērtāku dialogu ar sabiedrību, Eiropadome 2004. gada janvārī uzsāka pirmo Kopienas rīcības programmu, lai sekmētu aktīvu Eiropas pilsonību (Padomes Lēmums 2004/100/EK). Pēc Eiropas konstitūcijas projekta neveiksmes “Aktīvu Eiropas pilsonību” nomainīja programma “Eiropa pilsoņiem”, kas pieņemta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu 1904/2006/EK laikposmam no 2007. līdz

2013. gadam ar kopējo finansējumu 215 miljonu EUR apmērā^[3]. Balstoties uz ieteikumu pēc programmas vidusposma novērtējuma 2010. gadā, Komisija 2011. gada decembrī oficiāli ierosināja turpināt programmu “Eiropa pilsoņiem” – gan nedaudz pārskatītā veidā – nākamajā daudzgadu finanšu shēmā 2014.–2020. gadam^[4]. Ir noteikti galvenie mērķi – “vēsturiskās atmiņas stiprināšana un sabiedriskās līdzdalības iespēju palielināšana Eiropas Savienības līmenī”^[5], un 2014. gada 14. aprīlī Eiropas Savienības Padome oficiāli pieņēma jauno programmu (Padomes Regula (ES) Nr. 390/2014)^[6]. Tās budžets ir 185,5 miljoni EUR, tādējādi atspoguļojot samazinājumu gan salīdzinājumā ar iepriekšējo programmu, gan sākotnējo Komisijas priekšlikumu. Programma “Eiropa pilsoņiem” (2014–2020) sniedz finansējumu divās tematiskajās jomās: 1) “Eiropas vēsturiskā atmiņa” kuras uzmanības centrā būs Eiropas projekta vēsturiskā izveidošanās, un 2) “Demokrātiskā iesaistīšanās un pilsoniskā līdzdalība”, kuras mērķis ir vairot pilsoņu izpratni par ES politiku un jo īpaši nodrošināt pilsoniskās sabiedrības aktīvu iesaistīšanos Eiropas politikas veidošanā. Starpposma novērtējumā par programmu “Eiropa pilsoņiem” 2014.–2020. gadam ir vērsta uzmanība uz tās vispārējo pozitīvo lomu, sekmējot pilsoņu iesaistīšanos un demokrātisku līdzdalību^[7].

Komisija 2018. gada 30. maijā publicēja priekšlikumu regulai, ar ko izveido tiesību un vērtību programmu (2021.–2027. gadam), kuras pilsoņu iesaistīšanās un līdzdalības daļa aizstāj pašreizējo programmu “Eiropa pilsoņiem” un kuras ierosinātais budžets ir 233 miljoni EUR. Eiropas Parlaments un Padome 2019. gada 6. martā panāca [pagaidu vienošanos](#) par programmu, kurai tagad ir jāsaņem Parlamenta un Padomes oficiāls apstiprinājums.

C. Partnerība informācijas sniegšanai par Eiropu

2009. gads bija pirmais gads, kad EP, Padome un Komisija vienojās par starpiestāžu komunikācijas prioritātēm saskaņā ar kopīgo deklarāciju par “Partnerību informācijas sniegšanai par Eiropu”^[8], ko parakstīja 2008. gada decembrī. Četras izvēlētās prioritātes bija Eiropas Parlamenta vēlēšanas, enerģētika un klimata pārmaiņas, demokrātisko pārmaiņu 20. gadadiena Centrāleiropā un Austrumeiropā un ilgtspējīga izaugsme, nodarbinātība un solidaritāte, īpaši atsaucoties uz Eiropas Radošuma un inovācijas gadu. Šā dokumenta noteiktais mērķis ir “stiprināt to pasākumu saskanību un sinerģiju, kurus īsteno dažādas Eiropas iestādes un dalībvalstis, lai piedāvātu pilsoņiem labākas piekļuves iespējas un nodrošinātu labāku izpratni par ES politiku Eiropas, valsts un vietējā mērogā”^[9].

D. Eiropas pilsoņu iniciatīva

Eiropas Pilsoņu iniciatīvas (EPI) ieviešana Lisabonas līgumā paredz no 2012. gada 1. aprīļa piešķirt ES pilsoņu paustajam lielāku nozīmi, dodot viņiem tiesības tieši prasīt Komisijai izvirzīt jaunas politikas iniciatīvas. Paredzēts, ka tas Eiropas demokrātijai piešķirs jaunu dimensiju, papildinās to tiesību kopumu, kas ir saistītas ar Savienības pilsonību, un pastiprinās sabiedrības diskusijas par ES politiku, palīdzot veidot patiesu

[3]Sk. [OV L 378, 27.12.2006., 32. lpp.](#)

[4]Sk. [COM\(2011\) 0884](#).

[5]Turpat, 3. lpp.

[6]Sk. [OV L 115, 17.4.2014., 3. lpp.](#)

[7]Sk. [COM\(2018\)0170](#).

[8]Sk. [COM\(2007\)0569](#).

[9]Turpat, 4. lpp.

Eiropas sabiedrisko telpu. Iecerēts, ka iniciatīvas īstenošana būtiski nostiprinās pilsoņu un organizētās pilsoniskās sabiedrības iesaisti ES politikas veidošanā. Atbilstoši Līgumā paredzētajām prasībām 2011. gadā Eiropas Parlaments un Padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņēma regulu, kurā iekļauti noteikumi un procedūras šā jaunā instrumenta pārvaldībai^[10]. EPI paredz, ka viens miljons pilsoņu no vismaz vienas ceturtdaļas dalībvalstu var aicināt Komisiju iesniegt tiesību aktu priekšlikumus jomās, kurās Komisijai ir šādas pilnvaras. Pilsoņu iniciatīvas organizētājiem – pilsoņu komitejai, kuras sastāvā jābūt vismaz septiņiem ES pilsoņiem, kas dzīvo vismaz septiņās dažādās dalībvalstīs, – viena gada laikā jāsavāc nepieciešamie paziņojumi par atbalstu iniciatīvai, un atbalsta paziņojumu skaits jāapstiprina attiecīgo dalībvalstu kompetentajām iestādēm^[11].

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Stājoties spēkā Lisabonas līgumam, tam bija milzīga ietekme uz ES iestāžu darbu, liekot lielāku uzsvāri uz to, lai ES pilsoņi sajustu rezultātus, kuri izpaužas kā racionālāks un demokrātiskāks lēmumu pieņemšanas process. Proti, reformu līgums ir pastiprinājis Parlamenta lomu Eiropas veidošanā. Eiropas Parlamentam kā tieši ievēlētai ES pilsoņus pārstāvošai iestādei ir nepārprotams pienākums ziņot, kas notiek Eiropā, skaidri formulēt pilsoņu intereses Eiropā un rīkoties atbilstoši tām.

Eiropas Parlaments ir ES pilsoņu pārstāvības iestāde. Savos ziņojumos Parlaments ir atkārtoti izvirzījis sīki izstrādātus priekšlikumus par attiecību uzlabošanu starp ES un tās pilsoņiem. Piemēram, 2010. gada septembrī pieņemtajā rezolūcijā EP ierosināja konkrētus veidus, kā ES pilsoņi var vairāk iesaistīties diskusijās par Eiropas jautājumiem^[12]. Tajā Parlaments pievērsās tam, kā ar komunikāciju var uzsākt, veicināt un turpmāk attīstīt Eiropas debates. Tajā tika uzsvērts, ka labāka valdību, politisko partiju, universitāšu, sabiedriskās apraides uzņēmumu un pašu ES iestāžu komunikācija ir svarīga “Eiropas publisko debašu jomas” izveidei.

Parlaments nodrošina informāciju un dokumentus savā tīmekļa vietnē visās 24 oficiālajās ES valodās un tas ir ļoti aktīvs sociālajos plašsaziņas līdzekļos. Plašsaziņas līdzekļi ir vieni no galvenajiem sabiedriskās domas veidošanas kanāliem. Parlaments atbalsta plašsaziņas līdzekļus ar objektīvu informāciju, rīkiem un līdzekļiem, lai palīdzētu tiem atspoguļot tā darbības, uzrauga šo atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos un cenšas atspēkot nepatiesu informāciju par Parlamentu. Turklāt apmeklētāji tiek laipni aicināti apmeklēt Parlamenta plenārsēžu zāli (Strasbūrā un Briselē), [Parlamentarium](#) (Eiropas Parlamenta Apmeklētāju centru) un [Eiropas vēstures namu](#) (abi Briselē). Parlamentam ir vismaz viens sadarbības birojs katrā dalībvalstī, un dažās no tām ir arī apmeklētāju centri. Sadarbības biroji ir paredzēti, lai palīdzētu iedzīvotājiem saprast, kas ir Eiropas Parlaments, ko tas dara un ko tas pārstāv. Tie šo darbu veic, stratēģiski iesaistot iedzīvotājus, ieinteresētās personas un plašsaziņas līdzekļus.

[10]Sk. [OV L 65, 11.3.2011., 1. lpp.](#)

[11]Vairāk informācijas par Eiropas pilsoņu iniciatīvu un pārskatu par uzsāktām un slēgtām iniciatīvām lūdzam skatīt vietnē: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome?lg=lv>

[12][OV C 308 E, 20.10.2011., 55. lpp.](#)

Pašlaik Savienības iedzīvotāju vidū ir vērojama aizvien lielāka piederības sajūta ES, kas ir uzmundrinoša ziņa pēc gadiem ilguša neslēpta naidīguma pret ES finanšu un politiskās krīzes dēļ. Tomēr šī piederības sajūta Eiropas Savienībai ir mainīga un ir nepieciešama piemērota komunikācijas stratēģija un politika ES līmenī. Aktīva līdzdalība šādu stratēģiju un politikas jomu veidošanā ir ne vien Parlamenta pienākums pret ES pilsoņiem, kurus tas faktiski pārstāv, bet ir arī paša Parlamenta interesēs.

Tāpat kā iepriekšējos gados Parlaments informēja iedzīvotājus par 2019. gada vēlēšanām un to nozīmi Eiropas nākotnei. Iestāžu komunikācijas pasākumi bija neitrāli un tika īstenoti līdzās politisko partiju un kandidātu individuālajām kampaņām. Tā kā komunikācija bija neitrāla, tajā galvenā uzmanība tika pievērsta ES un Parlamenta sasniegumiem, nevis tam, kas būtu jāsasniedz. Sakarā ar Parlamenta 2019. gada vēlēšanu kampaņām tika izveidota platforma soreizesbalsosu.eu, kas bija pieejama 24 valodās. Tas palīdzēja darboties vairāk nekā 150 000 brīvprātīgo visās dalībvalstīs, kuri reģistrējās platformā, lai piesaistītu Eiropas vēlēšanu informatīvajai kampaņai citus cilvēkus un mudinātu balsot pēc iespējas vairāk vēlētāju. Savukārt Parlamenta vietējie biroji visās dalībvalstīs darbojas kā informācijas centri, kas pielāgoti vietējām vajadzībām.

Katarzyna Anna Iskra
05/2019

